

Arnoldus (Ard) van Daal wordt geboren in Amersfoort op 30 augustus 1912. Arnoldus van Daal sr, de vader van Ard, overlijdt onverwachts op jonge leeftijd. De moeder van Ard is dan reeds in verwachting van zijn broertje Joop. Ard gaat naar het Stedelijk Gymnasium in Amersfoort en is in zijn vrije tijd op het voetbalveld te vinden. Ard is lid van de Amersfoortse voetbalvereniging Quick en in het gelijknamige clubblad schrijft hij stukjes. In een jubileumeditie na de oorlog roemt de club Ard. 'Hij heeft alle rangen en standen doorlopen, van ballenjongen tot en met voorzitter.' Met zijn lengte van 1.78 meter is hij behoorlijk lang voor zijn leeftijd en staat hij vaak op doel. Ard haalt op 22 juni 1931 zijn gymnasiumdiploma en na de zomer vervult hij zijn militaire dienstplicht; vanaf oktober 1931 tot september 1932 volgt hij de opleiding tot reserveofficier bij de artillerie. In 1932 gaat hij met groot verlof als reserveofficier. Ard wordt toegelaten tot de rechtenstudie aan de Universiteit Utrecht en blijft betrokken bij Quick: naast het voetballen zelf is hij secretaris en later zelfs voorzitter. Eind jaren dertig treedt hij af omdat het niet te combineren is met het doctoraal examen. In het najaar van 1939 volgt vanwege de internationale spanningen de algehele mobilisatie en ook Ard wordt opgeroepen. Hij krijgt uitstel om zijn studie af te maken en hij slaagt op 8 februari 1940 voor zijn opleiding. Vanaf dat moment is hij meester in de rechten, afgekort tot mr. Lang kan hij niet genieten; een dag later, op 9 februari 1940, moet hij zich melden voor militaire dienst.

Tijdens de meidagen van 1940 is Ard gelegerd in Woerden. Uit gevechtsverslagen is op te maken dat er een groot gevoel van wantrouwen en chaos heerst. Woerden ligt centraal tussen de residentie en de Grebbelinie en hierdoor bereiken berichten van alle fronten de militairen die in het stadje verblijven. Zij worden ingezet voor beveiligingstaken en voor het opsporen van parachutisten. De lokale bevolking moet elektrische stoppen afgeven en huiszoekingen toelaten vanwege het vermoeden dat er mensen zijn die lichtsignalen geven aan Duitse eenheden. Na de capitulatie gaat Ard terug naar Amersfoort. Hij blijft voetballen totdat hij een baan krijgt in Rotterdam en in die stad gaat wonen.

Waarschijnlijk komt hij in Rotterdam in contact met het verzet. Op 20 maart 1944 verhuist hij op papier terug naar zijn moeder in Amersfoort. Daar wordt hij echter gezocht, mogelijk omdat hij geen gehoor heeft gegeven aan de Duitse oproep aan Nederlandse officieren en onderofficieren om zich te melden. Ergens in in het voorjaar of de zomer van 1944 komt hij in Boskoop wonen. Scouting, of toentertijd padvinderij, was in 1941 verboden door de Duitse bezetter. De verenigingen werden ontbonden en bijeenkomsten verboden. Ondanks de grote gevaren bleven de Boskoopse scouts met elkaar afspreken en organiseerden zij bijeenkomsten. Hierin had Ard in de periode dat hij in Boskoop woonde een leidende rol en mogelijk ontving hij de scouts ook bij hem thuis.

Op 14 november 1944 trouwt Ard met Eppie van Iddekinge op het gemeentehuis van Boskoop. De verzetsgroep Albrecht verborg een zender in het huis van Ard en Eppie. De Duitse bezetter is erop gebrand om dit verzetsnetwerk op te rollen, omdat het belangrijke informatie, waaronder Duitse troepenverplaatsingen, doorzendt naar de geallieerden. Door verraad raken de Duitsers op de hoogte van de zender in Boskoop en in december 1944 is er een inval. Die staat beschreven in de verhoren van de Duitse bezetter na de oorlog. Vanuit het huis van Ard is er een goed uitzicht op de omgeving. Eppie houdt de wacht vanuit het huis en Ard houdt de omgeving in de gaten vanaf de fiets. Een verdacht voertuig is hoogstwaarschijnlijk een peilwagen, maar het is reeds te laat. Het huis is omsingeld en hoewel ze het seintoestel nog verbergen, vindt de Duitse Grüne Polizei de antenne in de waterput in de achtertuin. Alle vier de aanwezigen worden aangehouden: seiner Tony Visser, Eppie en Ard van Daal en een vierde persoon. Ze worden overgebracht naar de gevangenis in Scheveningen. De gevangenis draagt de naam Oranjehotel vanwege de vele Oranjegetrouwe verzetsstrijders die hier gevangengehouden worden. Zware verhoren en een onderwerping aan fysieke en mentale geseling volgen. Naast de aangetroffen zender treft men in de zakken van Ard ook een landkaart aan met daarop de dropzones in Boskoop. Naast deze landkaarten heeft Ard andere documenten bij zich waaruit blijkt dat zijn rol van oppasser bij het zenden enkel een bijrol is. In februari wordt Eppie vrijgelaten. Voordat ze vertrekt, krijgt ze nog een keer de kans om Ard te zien. Eppie vertelt later dat ze hem bijna niet meer herkende als gevolg van de martelingen, uitputting en het verblijf in de gevangenis. Het was de laatste keer dat ze elkaar zouden zien.

Op 7 maart 1945 wordt Ard overgeplaatst naar het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort. Ard ontsnapt hierdoor aan fusillering in Scheveningen; na de aanslag op de Duitse leider van de politie in Nederland Hanns Rauter worden in heel Nederland verzetsstrijders gefusilleerd als vergelding. Ard verblijft slechts een week in het concentratiekamp in Amersfoort; met het laatste transport vanuit dit kamp wordt hij overgebracht naar concentratiekamp Neuengamme, een werkkamp ongeveer 20 kilometer ten zuidoosten van Hamburg. In het kamp fabriceren gevangenen onder meer bakstenen. Hoewel Neuengamme geen vernietigingskamp is, komen tienduizenden gevangenen om het leven door de onmenselijke omstandigheden en een gebrek aan voedsel. Met het oog op de naderende geallieerde legers ontruimen de nazi's de concentratiekampen. In een poging de oorlogsmisdaden te verbergen worden de gevangenen verplaatst, archieven verbrand en de kampen vernietigd of opgeruimd. Vanaf eind april reizen de gevangenen per spoor en te voet naar het noordoosten, naar de havenstad Lübeck. Hier gaan ze aan boord van schepen, waaronder de Cap Arcona. Geallieerde jachtvliegers zien deze schepen aan voor Duitse troepentransportschepen en nemen ze onder vuur. Bij deze scheepsramp komen achtduizend mensen om het leven.

Ard is aan boord van de Cap Arcona of een van de andere schepen in de Lübeckerbocht, maar overleeft het bombardement. Op 7 mei 1945, een dag voor de onvoorwaardelijke overgave van nazi-Duitsland, belandt hij in het Landeskrankenhaus van Neustadt in Holstein. In de kliniek van een voormalige inrichting voor geestelijk gehandicapten krijgt Ard enkele dagen verzorging. Documenten over zijn verblijf en zijn fysieke conditie zijn bewaard gebleven. Zijn toestand is zeer zwak, hij lijdt aan bronchitis, diverse ontstekingen en differie. Na enkele dagen ontwikkelen zich lichte verlamningsverschijnselen. Gelukkig maakt Ard nog mee dat de oorlog in Europa voorbij is en dat Duitsland zich heeft overgegeven. Hij zal er niet meer bovenop komen. In de dagen na de bevrijding verslechtert zijn toestand. Op 22

mei 1945 sterft hij aan een hartverlamming. Samen met landgenoten en anderen die de scheepsramp in eerste instantie hebben overleefd, krijgt Ard een plek op een naastgelegen begraafplaats. De overige in Neustadt in Holstein begraven Nederlanders zijn na de oorlog overgebracht naar Nederland, maar Ard is waarschijnlijk achtergebleven in Duitsland.

Het lot van Ard blijft voor Eppie nog lang onduidelijk. Hoewel bekend is dat hij is afgevoerd naar Neuengamme, krijgt zij pas rond augustus 1945 zekerheid over zijn lot. Op 29 september 1949 wordt de Boskoopse padvindersgroep, de Azaleagroep, vernoemd naar Ard. Eppie geeft hiervoor persoonlijk toestemming: *'De padvindersgroep te Boskoop heeft van mevr. Van Daal toestemming gekregen, de naam te dragen van Mr. van Daalgroep. Een naam die zij met trots zullen dragen en die zij zich waard hopen te toonen'*, aldus een lokale krant. Ook 76 jaar na de bevrijding draagt de Mr. van Daalgroep haar naam met gepaste trots. Door het verhaal van Ard te vertellen probeert de groep invulling te geven aan een gevoel van waardigheid. Zijn verhaal gaat over trots, plicht en een nooit aflatend gevoel van rechtvaardigheid. Zijn verhaal, de verhalen van andere verzetsstrijders en die van de omgekomen Boskoopse militairen tijdens de meidagen van 1940 tonen aan dat vrijheid kostbaar, kwetsbaar en niet vanzelfsprekend is.

Naast de scoutingvereniging is in Amersfoort het Van Daalpad naar deze verzetsman vernoemd. Ook ligt er een gedenksteen in de straten van Amersfoort, op de plek van zijn laatst bekende woonplaats in zijn thuisstad.

Meer informatie

[Arnoldus van Daal \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Arnoldus van Daal | Erelijst van Gevallenen 1940-1945](#)

[Over Arnoldus van Daal - Scouting Mr. van Daalgroep \(scoutingboskoop.nl\)](http://scoutingboskoop.nl)

[Boskoopse scouts speuren naar verzetsheld Arnoldus van Daal | Alphen | AD.nl](#)

[Neuengamme - Wikipedia](#)

[Cap Arcona \(schip, 1927\) - Wikipedia](#)